

Crítica

Apologia de la lentitud

XULIO RICARDO TRIGO

NARRATIVA

W.G. Sebald, *Austerlitz*.
Traducció d'Anna Soler
Horta. Edicions 62 /
Anagrama.
Barcelona, 2003.

La lectura de novetats literàries obliga sovint a l'escepticisme. Bona part dels llibres que es publiquen arriben a les nostres mans amb una certa fama d'obra definitiva, però desvelen de seguida la seva condició de prescindibles o, si més no, d'entreteniment per a un nivell d'exigència escàs. Molts poden ser llegits durant els espais de publicitat televisiva, entre programa i programa, o mentre viatgem en l'autobús o el metro. Les seves frases contenen els tòpics més superficials i només en ocasions encerten a tocar alguna fibra sensible. És una sensació tan habitual que llegir passa a ser una activitat diluïda, una més de la complexa existència contemporània.

Molt de tant en tant, però, trobem llibres diferents, autors per als quals la literatura suposa un descens a les pulsions més pregones, una experiència única que ha sabut descobrir allò que d'obra artística pot tenir l'escriptura. La comunió entre el discurs i la forma, potser per la seva aparent simplicitat, poques vegades desperta els nostres sentits, però és una qüestió cabdal. Els lectors ens hem convertit en devoradors compulsius, potser esperant que sigui la pàgina següent la que, d'una vegada per totes, ens provoqui el lleuger estremiment que anuncia el plaer suprem de la lectura.

NOSTÀLCIA I ERUDICIÓ

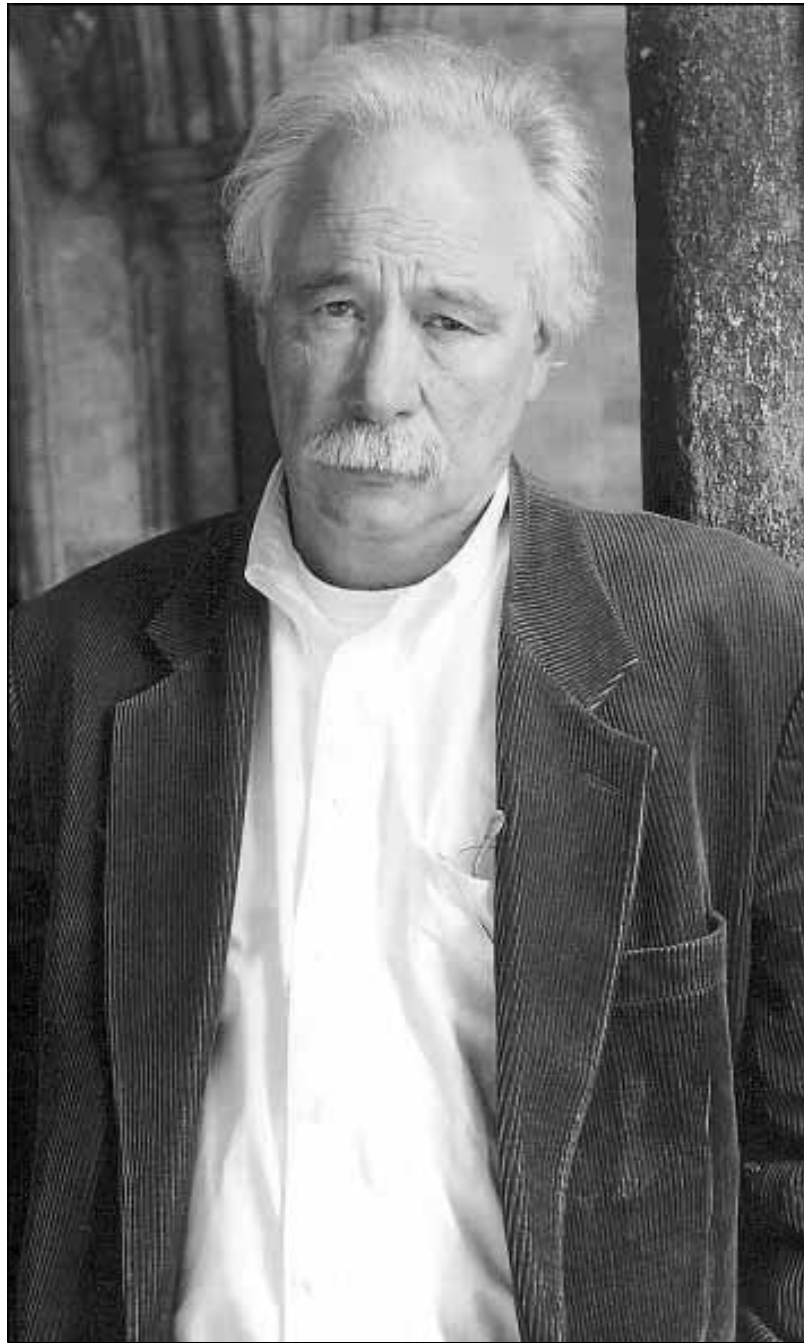
L'obra de W.G. Sebald va trencar des dels primers llibres la sensació de *déjà vu* que ens provoca el 99 per cent dels llibres. Les seves armes, però, no venien d'un experimentalisme ferotge, sinó d'una mirada a la tradició narrativa del XIX que s'ajudava d'una valuossíssima tradició contemporània que només ara veu la llum amb tota la seva esplendor. Parlem de la prosa vinguda de l'Est d'Europa, noms com ara Kafka, Musil, Walser,

Bernhard, que han deixat un pòsit filosòfic, una mena d'humanística amarga, capaç de trasbalsar consciències alhora que explora els límits d'un ésser humà que se situa més a prop del fracàs que de l'èxit fàcil en què els poders fàctics tenen la pretensió d'instal·lar-nos.

Des d'aquesta tradició, Sebald va anar escrivint una sèrie d'obres de difícil classificació. *Vértigo*, *Els emigrats* i *Los anillos de Saturno*, les tres novel·les anteriors d'aquest alemany que va publicar per primera vegada als 43 anys, són més a prop de la literatura personal, de l'obra de viatges, de la crònica, que de la novel·la, però el conjunt de tots aquests indicadors ens porta inevitablement a la novel·la. Són també un intent d'explicar la primera meitat del segle XX i les conseqüències posteriors. Què va quedar en el camí? Potser alguna cosa pagava la pena? Tot això des d'un punt de vista que, ajudat per la nostàlgia i l'erudició, ens porta per dreceres poètiques.

Així, no ens ha d'estranyar que la primera emoció davant qualsevol novel·la de Sebald sigui l'ensurt, un efecte entre la sorpresa i la perplexitat que ens obliga a aturar qualsevol pretensió lectora. I això és perquè el llibre que tenim a les mans ens exigeix una lectura activa i, a la vegada, recuperar un aspecte de la nostra vida que havíem oblidat: la lentitud. Potser serà difícil acomodar-se al ritme sebaldià, però els guanys seran immensos. Des de la lentitud, les seves obres ens obren un enorme palmell de possibilitats, ens porten a visitar territoris narratius del passat que han sabut reconvertir-se per abanderar un corrent actual —aquell que va de Magris a Piglia, passant per Vila-Matas, Sándor Márai i Javier Marías— molt més fonamentat que tots els altres. Poques vegades la tradició cultural s'ha adaptat millor a les necessitats de recapitulació que alberga, molt al fons d'ell mateix, l'ésser humà contemporani.

Llegir *Austerlitz* suposa certificar la fi d'una obra que des del seu classicisme, una mica com va fer el boom amb les formes narratives medievals, va trasbalsar moltes consciències literàries. La mort prematura de l'autor als 57 anys

W.G. Sebald va començar a publicar als 43 anys

No ens ha d'estranyar que la primera emoció davant qualsevol novel·la de Sebald sigui l'ensurt

mentre circulava per una carretera anglesa ens ha privat de seguir l'evolució d'un escriptor que només havia començat a donar els seus fruits després de publicar el seu primer llibre 14 anys abans. I *Austerlitz*, a més d'aquest final d'etapa involuntari, significa

també un cert canvi. No de registre, que més aviat s'hi tornen més intenses i perfectes les corrents subterrànies que construeixen les seves obres, sinó pel que fa al resultat final.

El narrador de Sebald, que sempre es manté a prop dels lectors, com si fes una confessió molt íntima, ens presenta aquesta vegada un personatge singular, Jacques Austerlitz, amb qui explora la tragèdia individual del nazisme. El misteri de la identitat, aquesta gran pregunta que recorre tota l'obra de l'autor, s'esbocina a través de nombrosos encontres on Austerlitz va deixant-nos les raons de la seva malenconia. Cada instant alberga diverses interpretacions, cada història, tot i ser única, intransferible, podria també servir com a punt de

partida per analitzar altres vides. Austerlitz és una mena de personatge resum en què tenen cabuda moltes de les inquietuds de Sebald. La tècnica narrativa continua sent d'arrels tradicionals però amb una particular visió de les capses xineses. D'alguna manera, Sebald ens ofereix personatges de Thomas Bernhard però, en oposició als de l'austríac, els seus no han perdut la humanitat necessària per a extreure'n la vessant positiva del món. Sebald conté una capacitat de regeneració marcada pel poder del llenguatge i de la forma narrativa, la seva intensitat sembla posseir virtuts curatives, dignifica els seus personatges a través de la poesia i d'una senzilla filosofia de l'existència en la qual encara som, malgrat tot, el centre de l'univers.

La relació d'Austerlitz amb el narrador es converteix en una indagació moral sobre les causes que van provocar les dues guerres mundials del segle XX. Les fotografies que poblen els seus llibres tenen d'alguna manera aquest sentit: són retalls de vida passada que, reals o no, ens confirmen la memòria d'altres éssers que potser van ser mereixedors d'una oportunitat que no van trobar mai.

Austerlitz és també una de les obres més directes de Sebald. El lector se sentirà arrossegat per la història, sense aquella sensació que produïa *Vértigo* o *Los anillos de Saturno* de tenir a les mans un llibre per degustar a petits glops, per por de no arribar a tots els seus significats. No és tampoc un llibre fàcil, però l'autor va voler que fos més accessible. Després cadascú pot arribar a les seves conclusions. La meua ha estat començar de nou, tal com es podria començar de nou tota l'obra de Sebald, des de la consciència de la seva posició d'extraordinària importància dins la narrativa contemporània.